

se peča večinoma s turistiko. Odgovorni urednik Jos. Hauptman.

Izvestja muzejskega društva za Kranjsko. Uredil A. Koblar, društveni tajnik. Letnik IV. V Ljubljani 1894. Izdalo in založilo „Muzejsko društvo za Kranjsko“. Cena 2 gld. — Ta zanimiva „izvestja“ prihajajo na svetlo v snopičih in ima celi letnik šest sešitkov z 256 str. Vsebina je ta-le: Razprave. Grobišče pri sv. Luciji; pogled na kranjska gradišča; drobtinice iz furlanskih arhivov; utemeljitev mesta Višnje gore; regesti k domači zgodovini; k obrtni politiki 18. veka; pobirki iz dnevnika ljubljanskega škofa Hrena; tabor v šentjurijski fari pri Grosupljem; še jedno poročilo o zmagi pri Sisku leta 1593.; črtice o kapucinskih samostanih štajerske provincije; kronološka vrsta velesovskih prednic; dvoje listin iz reformacijske dōbe; praznovanje oglejskih svetnikov v ljubljanski škofiji. Poleg teh večjih razprav so mali zapiski z raznovrstno tvarino, in na platnicah „darovi deželnemu muzeju Rudolfinumu“. Najlepša je razprava: „Grobišče pri sv. Luciji blizu Tolmina“, spisal prof. Rutar. Posneta je po dr. Marchesettiju in riše dokaj živo in podrobno ondotne izkopine. O teh rečeh se je pisalo že mnogo po raznih knjigah, vendar je ta sestavek zaradi svoje preglednosti jako pripraven. Kar se tiče raznih mislij o prvotnih prebivalcih in njih omiki, mēnimo, da iz teh podatkov, kar jih sedaj imamo po Slovenskem, ni mōči ne tako ne drugače sklepati varno in trdno. — Zanimiv je tudi Pečnikov „pogled na kranjska gradišča“. Tu čaka pridnih rok še mnogo dela. Ako dobi g. Pečnik vsestranske potrebne podpore, utegne izdatno pripomoči, da se pojasni najstarejša dōba kranjske in slovenske zgodovine. — Za našo cerkveno zgodovino so pa Antona Koblarja „drobtinice iz furlanskih arhivov“ največjega pomena; marsikatere zev iz srednjega veka je izpolnjena in tēma pregnana; jednako tudi „črtice o kapucinskih samostanih štajerske provincije“ dobro služijo povestničarju nove dōbe. — Za zgodovino slovenskega naroda sploh pa so važni „regesti k domači zgodovini“ g. dr. Fr. Kosa, ker začenjajo z 9. vekom in opisujejo cerkvene in politiške reči, zemljo in prebivalce tistega časa. — Vsakdo bode rad prečital Jos. Apihov spis: „k obrtni politiki 18. veka“, zlasti dandanes, ko je stvar zopet pereča. Ker gospod profesor samo poroča, kaj so pisali drugi, zato ni povoda, da bi kaj popravljali v spisu; sicer pa so izreki tedanjih „liberalcev“ jako jednostranski in celō nezadostni o nedostatkih obrtnega razvoja. Razvidno pa je iz te razprave, da je obrtni stan vselej krepko branil svoje koristi. Druge manjše razprave so po svoje zanimive. Priporočamo ta izvestja rojakom prav toplo.

Dr. I. J.

Slovanska knjižnica. 29.—33. snopič. — V 29. snopiču se nadaljujejo za 25. snopičem „na-

rodne pripovedke v soških planinah“, zbral in napisal A. G. „Iz naroda za narod“ je sicer geslo tem pripovedkam, a nekateri stavki so vendar pregorjanski, n. pr. str. 13.: „Potil je res krvav pot, ker nesel je (lucifer) babo v košu“; str. 46., kjer je zamenjani izraz kar odveč, če se prečita opomba; str. 56.: „mlinarjev trebuh je crknil“. O „Kurentu“ je bilo čitati nekaj takega, če se ne motimo, v „Ljudski knjižnici“. Osmo pripovedka je najboljša. Sicer pa naj bi se bil „žakeljček“ pretresel v „vrečico“, „žakelj“ v „vrečo“, „poknjene“ lonce naj bi bil zvezal piskrovez, ki navadno veže „počene“ lonce. „Drev“ naj bi bil zrastel v „drevo“; za nikalnicami naj se stavi roditelnik, n. pr. v stavku na str. 31.: „Kaj bo, kaj bo, če nikdo ne ukroti to grozno pošast?!“ V sosednem stavku: „Jaz ga ukrotim jaz, lepe žene“, nedostaje nečesa. Besedo „pridruha“ bi bilo pojasniti že na str. 34., ne šele na str. 58. Tudi „stas“ je premalo znan izraz.

V 30. snopiču je nekaj „iz spisov Pavline Pajkove“. 1. Najdenec. (Povestica. Še nenatisnjena.) 2. Dneva ne pove nobena pratka. (Povestica. Ponatisnjena.) 3. Nekoliko besedic o ženskem vprašanju. (Ponatisek.) Prvi povestici se vidi, da dosedaj še ni bila natisnjena, kakor se drugima dvema poznačila v slovniškem in stvarnem oziru. Te-le podrobnosti bodejo v oči: str. 8.: „sedi on v skednju na mehkem senu in čita iz knjig, ki mu jih posoja Rezika“; čitalnica v skednju in celō na mehkem! Taisti je „marljiv po mogočnosti“. Nam. „jarem zakona“ pravimo: „zakonski jarem“ (stran 11.)! Rezikina mati Marka, vračajočega se od vojakov, ni pozdravila posebno vljudno: „Glej ga no, Marko, si ti! Pa bi bil kar pri vojaki ostal, ker si se ondi odlikoval. Kaj pričneš tukaj na kmetih? Saj zdaj boš kmečkemu delu (sic!) še manj razumel, kakor nekdanj.“ Tak sprejem mora zaboleti, če tudi je pristavljeno zraven: „In tako govoré potegnili ga je dobrodušno v hišo.“ (Str. 11.) Kje je Marko bival od povratka iz ptujine do odhoda na Dunaj, ni posneta iz povestice. Stran 14.: „Škrjanci na bližnjem drevesu mahajo nježno v poluspanju pisane peroti“, to je čudna prikazen po noči in v stavku po dnevu. Zopet ni pravilno ondi: „da on ne bi videl solzé, koje jej silijo v oči.“ Ptujci in težki so izrazi str. 18.: „ni misliti na prihranjenje“, stran 20.: „srama in kesa zadregeče“. „Strohsack“ še nikoli ni bil „slamnjak“, pač pa slamnjak, slamnjača, slamnica (str. 20.). Na str. 21. je presmelo rečeno: „čudeži se pa ne godijo več“. Naslednji odstavek tudi ni, da bi krasil zlog v tej povestici: „In pred njegove duševne oči stopila mu je resna nje podoba, čul je nje milobni glas, držal je nje tresočo se roko, zrl v nje jasne oči, kakor onega presrečnega večera“ (str. 21.). Na str. 29. sta pisateljica in ptujec že pozabila, da sta vedela na str. 25., da je bil Marko že narednik (feldvebeljska čast), ker vpraša ga Dunajčan: „Ali znaš

tudi pisati in čitati? Nezmislno je tudi pisati: „Milostni Bog, daj temu čudežu svoj blagoslov!“ (str. 30.). V 2. povestici stoji zapisano (str. 51.): „v najlepši jabelki“, „iz betvice lasi“ (str. 54.), v 3. spisu (str. 65.): „mladi duh“ nam. „mladega duha“. Ker se dandanes mnogo čita in čuje o ženskem vprašanju, o ženski emancipaciji, ni napačno, da je tak glas zadonel tudi v širše kroge.

31. snopič napoveduje „slike iz Prage“. Češki spisal E. Herold. Poslovenil Jos. Faganelj. I. Paganški Višegrad in knežji dvorec. Tu je bajeslovna zgodovina Čehov, dokler se ne pokristijani knez Bořivoj. Polna je zavisti, nemira in notranjih bojov — ogledalo pozneje zgodovine češke, slovanske. Vera sega najgloblje v življenje prej in sega sedaj. V tem spisu je bila težava s pridevniki: „knežino poveleje“, „marmorjev kip“, „knežnemu rodu“, „knežne služabnice“, „zlati pas“. Svojnimi zaimki se preradi skrivajo za pridevnike, vez pa za glagol v glavnih stavkih. Na str. 19. moti stik: „Mej tem je druga polovica srčnih mož, kateri so bili skriti v gozdu, naskočili Devin, vzeli ga in zapalili.“

Vrlo se odlikuje v 32. snopiču prvi spis: „Ne bodimo lipov les!“ Obraz iz življenja. Spisal Franc Pravda, poslovenil Šimon Pomolov. Jezik je lep, pisava poljudna, menj znani izrazi so pojasnjeni. Samo navadno ne rekamo, da ima kdo koga „na želodcu“, ampak „v želodcu“ (stran 6.). Kaj zna in premore vgnezen žid na kmetih, kaže nam ta obraz slično, kakor v 4. snopiču „Protivja“. Drugi spis podaje noveleto: „Blazni goslar“. Češki spisal Jos. Kaj. Týl. Poslovenil A. Petrič. Takih rastlin, četudi so doma pri naših krvnih bratih, ne bi trebalo presajati na slovenska tla, bodisi oblika še tako mična. Kaj so visoki „oskurži“, naj bi se bilo pristavilo.

V zadnjem snopiču nastopa „Gardist“. Češki spisal Al. Jirásek. Poslovenil A. Benkovič. Tu se opisujejo prizori iz leta 1848., v katerih se kaže, „kako je ljudstvo zlorabilo nepričakovano in ne navadno prostost“. Na str. 26. je nejasen stavek: „črnela je ta samota pod silneto visokega jesena“. Na vprašanje „kam?“ odgovarja se z „noter“, ne „notri“ (str. 25.). Dva predloga zapored tudi ni staviti: „zaradi v izbo silečih mož“ (stran 28.). Kosa je padla, torej je ležala, ne „stala“ (str. 43.). „Kanduš“ je neznan Slovincem. Namestu „proglušil“ (str. 64.) naj bi stalo „preglušil“. „Imejoč“ stoji zapisano dvakrat. Glagolni samostalniki naj se rabijo prav redkoma. — Prečitavši po daljšem presledku zopet več snopičev „Slov. knjižnice“ kar zapored, zapazil sem, da se piše redno „učeraj“, pa tudi nedoslednega je marsikaj v pisavi, n. pr.: „kraljičina, gospodična, gospodičina, končno, konečno, zategadelj, zategadel, kateri, kateri“ in pri nekaterih spisih, oziroma prevodih, preveč površnosti.

Val. Bernik.

Hrvaška književnost.

Knjige „Matice Hrvatske“.

Podgorka. Slika iz hrvatskoga Primorja. Napisao Vjenceslav Novak. Osmerka. Str. 184. Cena 75 novč. — Kakor je M. H. po celi domovini lepo razširjena, tako tudi podaje svojim čitateljem v raznih povestih in črticah slike raznih krajev te domovine. Tordinac in Kozarac sta zajemala snov za svoje spise v ravni Slavoniji, Gjalski je podal lepo sliko hribovitega Zagorja in njegovih gradičev, Matavulj in Vodopić sta opisovala dalmatinsko življenje, Lepušić nam je odkril ponosno Bosno, a Novak se je bavil rajši s prekrasnim hrvaškim Primorjem. Tudi „Podgorka“ je natančna slika iz primorskih krajev, zato je pisatelj dobro pogodil, ker jo je nazval sliko, a ne povest. Dejanja je prav za prav malo, marveč so to bolj prizori in sličice, katere so združene v jedno celoto in podajajo dovršeno, raznobarno sliko.

Luca Stokičeva, živahno, brdko primorsko dekletce, igra se nekega jutra na ladijici, ali po neprevidnosti se ladjica odveže in, preje nego ona opazi, odrine od kraja. Vesla ni nobenega in kdo vé, kaj bi bilo, da baš mimo ne pride mladi stražar pomorske carinarske straže, Mile Lamardžija. Ko vidi nepriliko deklice, skoči z veslom v morje, odplava do ladijice in tako reši dekletce. Da se pri tem sam zagleda v lepo Luco, skoro ni treba omeniti. Vendar težavna je stvar, ker se preprosti stražarji ne smejo ženiti. Deklica ga tudi ljubi, jedenkrat je celo pripravljena, da k njemu odbeži, vendar poslednjič premaga zapeljivo izkušnjava. To ji utrdi značaj. Mile je pošten mladenič, vendar ga strast povsem zaslepi, da jedenkrat škoduje celo svojemu najboljšemu prijatelju. Ker je jako veren in marljiv, a s svojimi tovariši jedenkrat tri mornarje reši, odlikujejo in povišajo ga v službi. Vendar to mu ne more umiriti srca, ker se kesa zaradi tega, da je prijatelju škodoval: zato zapusti svojo sedanjo službo. Obleče se zopet v kmečko obleko in hajdi gori k Luci, kjer ga veselo dočaka njen ded, stara, kremenita kmečka duša, in oba blagoslovi. Vrne se domov k staremu očetu, kateri je že tako hrepenel po njem; sem pripelje tudi svojo nevesto, s katero sedaj živi v božjem blagoslovu.

„Podgorka“ se čita kaj gladko, opisovanje je živo in slikovito, pogovori jedernati, jezik lep, kakor navadno v Novakovih spisih. Luca brezskrbna, kakor otrok, premeni se, ko se ji oglašé neznana čustva; bojimo se že za njo, da ne zaide s prave poti, vendar spomin na umrlo mater in na veliko nevarnost jo reši v poslednjem trenutku in ji ohrani našo naklonjenost. Mile je vsekakor poštena duša, vendar mladeniška lahkomišljenost in pa slepa strast mu vzemó in otemné pamet, dokler ga naposled zopet ne ozdravi stanovitna čistost in nedolžnost Lucina, a tudi s prijateljem se zopet združi in zapusti svojo